

ומאחר שאינו נלמד ב"בנין אב" מבכור, נלמד "מהיקש" מבכור [ואין משיבין על ההיקש!].

תלמוד לומר "ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך". מוקיש מעשר לבכור — מה בכור אינו נאכל אלא לפני מן החומה, אף מעשר אינו נאכל אלא לפני מן החומה.

ומבררת הגמרא: מאי קשיא ליה, לכן עזאי, דקא אמר "יבול יעלה אדם מעשר שני ויאכלנו בכל הרואה"? איזה דין הוא היכן מצאנו "כל הרואה"? ולמה הוצרך קרא כדי ללמדנו שאינו נאכל בכל הרואה?

אמרת! הואיל ותנן, שנינו משנה במסכת מגילה [ט ב]: אין בין שילה, בעת שהמשכן עמד שם שס"ט שנה, ולא היה לה חומה, (227) לבין ירושלים, אחרי שבנה שלמה את בית המקדש — אלא, שבשילה אוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה, בכל מקום שהעומד בשילה רואהו, (228)

הבאת מקום ומעשר טעון הבאת מקום — מה בכור אינו נאכל אלא לפני מן החומה, ככל קדשים קלים הנפסלים כשיצאו חוץ לחומה, אף מעשר אינו נאכל אלא לפני מן החומה.

בן עזאי עצמו מפרך לימוד זה: מה לבכור, שכן טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח, ולכן חמור הוא שאינו נאכל אלא לפני מן החומה — תאמר במעשר דלא, שאינו טעון מזבח, הילכך יתכן שהוא קל גם לענין שאינו צריך להיאכל דוקא לפני מן החומה?

גירסת רש"י: מה לבכור שכן חילקת בזמן אכילתו, ואינו נאכל בכל עת אלא לשני ימים ולילה, אחד וגם חילקת באוכלין שאינו נאכל אלא לכהנים ולפיכך אינו נאכל אלא לפני מן החומה — תאמר במעשר, הקל, שהוא נאכל לעולם ולכל אדם, הילכך יתכן שהוא קל גם לענין שאינו צריך להיאכל דוקא לפני מן החומה (226)?

אלא לפני מן החומה — עדיף להפריך "שכן חילקת בו בזמן אכילתו ואוכליו", והיינו שהוא נאכל לזמן מסויים ואנשים מסויים ואז יתכן לומר שהוא נאכל גם במקום מסויים. ואילו פירכת "שכן טעון דם ואימורין" הוא בנוגע להקרבה, ואינה פירכא כל כך. וכדברים אלו כתב הצאן קדשים. ועיין ברכת הזבח.

227. רבינו גרשום.

228. ודרשינן ליה במסכת זבחים [קיה א-ב] מדרשת הקרא.

226. ומדייק החק נתן: למה לעיל בדרשת רבי ישמעאל פרכינן: מה לבכור שכן טעון מתן דם ואימורין לגבי המזבח, ואילו כאן פרכינן [לגירסת רש"י]: מה לבכור שכן חלקת בו בזמן אכילתו ואוכליו?

ומבאר: לעיל שרצה ללמוד מעשר מבכור שאינו נאכל אלא בפני הבית — עדיף להפריך "שכן טעון מתן דם ואימורין", לפי שחומרא זו גורמת שיהא נאכל בירושלים לאפוקי ממעשר שאינו צריך מזבח. ואילו פירכת "שכן חילקת בו בזמן אכילתו ואוכליו" היא פירכא בעלמא [ככל פירכות "קל וחומר" שהחמור מביא חמור והקל מביא קל] —

ואילו כאן שרצה ללמוד מבכור שאינו נאכל